

Regeringens proposition

1978/79: 79

om ändring i lagen (1976: 296) om kriskoppling m.m.;

beslutad den 30 november 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

HADAR CARS

Propositionens huvudsakliga innehåll

Lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m. innehåller bestämmelser om att vissa byggnader med central varmvattenberedning skall utrustas med bl. a. en särskild anordning (kriskoppling) som möjliggör tillförsel av kallt vatten till tappvarmvattensystem i samband med central avstängning av varmvattnet. Anordningen behövs för att varmvattnet skall kunna ransoneras i en krissituation.

Lagen trädde i kraft den 1 januari 1977. Beträffande byggnader, som har uppförts eller för vilka byggnadslov har beviljats före den 1 januari 1977, äger lagen dock tillämpning från och med den 1 januari 1979.

Undantag från lagens krav kan medges, men f. n. endast efter prövning i enskilda fall. I propositionen föreslås att generella undantag skall kunna föreskrivas. Syftet är att förenkla tillämpningen och undvika byråkratiskt krångel. Förslaget innebär också att ärenden enligt lagen skall kunna delegeras till byggnadsnämnderna.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m.**

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Vid varmvattenberedning, gemensam för flera bostäder eller lokaler (central varmvattenberedning), skall finnas installerade dels särskild anordning (kriskoppling) eller annan lämplig regleringsanordning som möjliggör tillförsel av kallt vatten till tappvarmvattensystem i samband med central avstängning av varmvattnet, dels mätare som registrerar tillflödet av vatten till varmvattenberedare.

Denna lag gäller ej vid central varmvattenberedning för endast två bostadslägenheter eller för byggnad som huvudsakligen är inrättad för industriändamål eller för hälso- eller sjukvård. Regeringen *eller myndighet som regeringen bestämmer* får i särskilda fall besluta om ytterligare undantag.

Denna lag gäller ej vid central varmvattenberedning för endast två bostadslägenheter eller för byggnad som huvudsakligen är inrättad för industriändamål eller för hälso- eller sjukvård. Regeringen får *meddela föreskrifter* om ytterligare undantag.

Regeringen eller, enligt regeringens bestämmande, byggnadsnämnd eller annan myndighet får i särskilda fall besluta om undantag från bestämmelse i lagen.

2 §

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av myndighet *som regeringen bestämmer*.

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av *byggnadsnämnd eller annan myndighet enligt regeringens bestämmande*.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-30

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Cars, Gabriel Romanus, Bondestam

Föredragande: statsrådet Cars

Proposition om ändring i lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m.

1 Inledning

På grundval av regeringens proposition med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen antog riksdagen våren 1976 bl. a. ett förslag till lag om kriskoppling m. m. (kriskopplingslagen) (prop. 1975/76: 152, FöU 1975/76: 35, rskr 1975/76: 298, SFS 1976: 296). Propositionen grundade sig på förslag av energiberedskapsutredningen (EBU) i betänkandet (SOU 1975: 60—61) Energiberedskap för kristid. Syftet med lagen är att förbereda den ransonering av varmvattenförbrukningen som kan bli nödvändig i kristid. Enligt lagen skall vissa byggnader med central varmvattenberedning utrustas med en särskild anordning (kriskoppling) som gör det möjligt att hindra tillförseln av tappvarmvatten till förbrukarna och leda in kallt vatten i systemet. Vidare innehåller lagen krav på central mätare, som registrerar tillflödet av vatten till varmvattenberedare.

Undantag görs i lagen för central varmvattenberedning för endast en eller två bostadslägenheter eller för byggnad som huvudsakligen är inrättad för industriändamål eller för hälso- eller sjukvård. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan dessutom i särskilda fall besluta om ytterligare undantag.

Regeringen har senare i förordningen (1976: 663) om kriskoppling m. m. (kriskopplingsförordningen) föreskrivit att statens planverk skall utöva allmän tillsyn över efterlevnaden av kriskopplingslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Verket skall också förmedla ansökningar till regeringen om undantag från lagens bestämmelser samt meddela föreskrifter och allmänna råd rörande konstruktion och utförande av påbjudna anordningar.

Det bör slutligt nämnas att riksdagen i enlighet med regeringens förslag har beslutat om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612) av innebörd att byggnadsnämnd är skyldig att för nya byggnader, dvs. sådana för vilka byggnadslov söks, tillse att kriskopplingslagens eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter uppfylls (prop. 1976/77: 46, CU 1976/77: 5, rskr 1976/77: 298, SFS 1976: 1047). Ändringen trädde i kraft den 1 januari 1977.

2 Föredragandens överväganden

I en krissituation med brist på energi kan avstängning av varmvatten komma att bli nödvändig. Det är givetvis önskvärt att avstängningen av varmvattentillförseln sker så riskfritt som möjligt. Som energiberedskapsutredningen (EBU) anförde i sitt betänkande kan avstängning av varmvattnet utan någon särskild anordning medföra risker bl. a. för energiförluster, översvämningar och andra skador på grund av att kranar kan stå öppna då restriktionerna upphör. Det är med anledning härav som lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m. har kommit till. Lagen innebär att det i vissa byggnader skall finnas s. k. kriskoppling eller annan regleringsanordning, som gör det möjligt att i samband med avstängning av varmvatten i stället tillföra kallt vatten.

Det är av stor betydelse från beredskapssynpunkt att de angivna regleringsanordningarna installeras. Det är mot den bakgrunden man skall se kriskopplingslagens bestämmelse om att undantag får beslutas endast i särskilt fall, dvs. sedan den berörde har ansökt härom och anfört sina skäl.

Från försörjningsberedskapssynpunkt är registrering av tillflödet av vatten till varmvattenberedare i många fall av mindre betydelse än själva kriskopplingen. Förutsättningen för att information om tillflödet skall vara meningsfull är att energiförbrukningen för uppvärmning av tappvarmvatten utgör en inte ringa del av byggnadens totala energiförbrukning. Generella undantag skulle därför kunna ges för grupper av fastigheter i vilka mätarutrustning har liten funktion att fylla, t. ex. i byggnader huvudsakligen inrättade för kontor, förvaltning, undervisning, handel eller förråd.

Det kan anmärkas att statens planverk i ett yttrande till regeringen över ansökningar om undantag från kriskopplingslagen har framhållit att det finns behov av enklare former för att meddela undantag från lagen. Verket har i yttrandet påpekat att det enligt överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), som också har yttrat sig över ansökningarna, finns motiv för undantag från kravet på mätare. Motiven synes verket vara tillämpliga på ett större antal fastigheter.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört och efter att ha samrått med

chefen för bostadsdepartementet föreslår jag att dispensförfarandet förenklas genom att regeringen får möjlighet att meddela generella föreskrifter om undantag från kriskopplingslagen. Härigenom kan för den enskilde besvärande byråkratiskt krångel undvikas. Möjligheten till att meddela föreskrifter om undantag bör lämpligen avse inte endast mätarutrustningen utan även kriskopplingsanordningen. Självfallet kommer regeringen att se till att generella undantag inte meddelas på sådant sätt att beredskapsintressen åsidosätts.

Beträffande handläggningen av ärenden enligt kriskopplingslagen gäller f. n. att ansökningar om undantag prövas av regeringen. Enligt bestämmelser i förordningen (1976: 663) om kriskoppling m. m. skall ansökningen ges in till statens planverk. Verket skall inhämta yttrande från ÖEF och därefter med eget yttrande överlämna handlingarna till regeringen. Avsikten har varit att regeringen skall avgöra ett antal principiellt viktiga dispensärenden och härigenom skapa riktlinjer för dispensgivningen. Beslutanderätten skulle sedan i enlighet med lagens bemyndigande delegeras till planverket. Detta verk är också enligt förordningen tillsynsmyndighet för lagen.

Efter en ändring år 1976 i byggnadsstadgan (1959: 612) skall byggnadsnämnd vid prövning av ansökan om byggnadslov se till att det tillämnade företaget inte strider mot bl. a. lagen om kriskoppling m. m. och med stöd av den meddelade föreskrifter (prop. 1976/77: 46, CU 1976/77: 5, rskr 1976/77: 298, SFS 1976: 1047). Mot den bakgrunden har fråga väckts om inte byggnadsnämnd även bör anförtros tillsyn över efterlevnaden av föreskrifterna såvitt avser befintlig bebyggelse samt beslutanderätten i dispensärenden.

En överflyttning av beslutanderätten i dispensärenden till byggnadsnämnd synes kunna ha vissa fördelar. För den enskilde fastighetsägaren är det enklare att vända sig till byggnadsnämnden i hemorten än till en central förvaltningsmyndighet. Emellertid är det en olöst fråga hur försörjningsberedskapsintressena, som i nuvarande beslutsordning tillvaratas av ÖEF och ytterst av regeringen, bäst skall kunna beaktas i den skisserade modellen. Som jag förut har anført är det av stor betydelse för försörjningsberedskapen att undantag från kravet på kriskoppling inte medges utan synnerliga skäl. I fråga om mätarutrustningen är beredskapsmotivet som jag också antytt inte lika framträdande. Allmänt gäller dock att enhetlighet vid bedömningen av dispensärenden i största möjliga utsträckning måste säkerställas.

Statens planverk har i det tidigare nämnda yttrandet anført att frågan om den lokala tillsynen över efterlevnaden av kriskopplingslagen bör lösas genom att tillsynen anförtros byggnadsnämnd. Verket har särskilt framhållit att tillsynen på det lokala planet inte föranleder några omfattande kontrollåtgärder.

Frågorna om beslutanderätt i dispensärenden och om tillsyn bör

prövas ytterligare av regeringen. I samband härmed bör regeringen också överväga vilken roll statens planverk skall ha när det gäller tillsyn m. m. enligt kriskopplingslagen. Innan en ny handläggningsordning kan tillämpas måste givetvis frågan om hur beredskapsintressena skall tillgodoses vara löst. För att delegering av beslutanderätt och tillsyn till byggnadsnämnd över huvud taget skall bli möjlig måste emellertid i första hand kriskopplingslagen ändras.

I samråd med chefen för bostadsdepartementet och chefen för kommundepartementet förordar jag därför att i kriskopplingslagen uttryckligen anges att tillsynen över efterlevnaden av lagen samt beslutanderätten rörande undantag från skyldigheten att installera de anordningar som föreskrivs i lagen kan delegeras — förutom till annan myndighet — till byggnadsnämnd.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta ett inom handelsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1976: 296) om kriskoppling m. m.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen

att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.